

Mauro Viani

Eucaristia e Penitenza nella normativa canonica, Siena 1994, 142 p.

W czasie XXII Kongresu Eucharystycznego we Włoszech, który miał miejsce w Sienie w dniach 28 maja do czerwca 1994 r., ukazała się książka „Eucharystia e Penitenza nella normativa canonica” (Eucharystia i Sakrament Pokuty w prawodawstwie). Autor pozycji, ks. Mauro Viani, jest proboszczem parafii w Saltochio, profesorem teologii moralnej w Międzydiecezjalnym Studium Teologicznym w Camaiore, sędzią Sądu Kościelnego Regionu Etrusco oraz współpracownikiem periodyku „Il Tesoro Eucaristico”. W tym właśnie wydawnictwie, w ramach serii „Duchowość eucharystyczna”, przygotowano komentarz do kanonów Kodeksu Prawa Kanonicznego odnoszących się do sakramentów Eucharystii i Pokuty. Autor wychodził z przekonania, że będzie on „bardzo użyteczny nie tylko dla kapłanów i tych, którzy do kapłaństwa się przygotowują, ale również dla wiernych świeckich, którzy w tych dwóch sakramentach... spotykają tajemnicę i bodziec dla autentycznego świadectwa chrześcijańskiego pośród braci...” (Przedmowa, s. 7).

Opracowanie wyraźnie dzieli się na dwie części: „Najświętsza Eucharystia” (s. 13–86) i „Sakrament Pokuty” (s. 87–139), poprzedzone przedmową (s. 7), wykazem skrótów (s. 8), wstępem Autora (s. 9–11) oraz dopełnione wybraną bibliografią (s. 140).

Po przedstawieniu podstaw teologicznych Eucharystii wyrażonych także w KPK (kan. 896, 897), ks. Viani przybliży uregulowania dotyczące celebracji (kan. 899–933), przechowywania i czci Najświętszego Sakramentu (kan. 934–944) oraz ofiar z racji przyjętych intencji (kan. 945–958).

Pomijając szczegółowe analizy historyczne obowiązujących rozwiązań autor daje kompendium wiedzy użytecznej dla każdego chrześcijanina. Obficie bowiem korzysta ze współczesnych źródeł doktrynalnych: nauki Soboru Watykańskiego II, papieży (szczególnie Pawła VI) oraz dokumentów Kongregacji. Na szczególną uwagę zasługują liczne i trafne odniesienia do Katechizmu Kościoła Katolickiego, ogłoszonego przez Jana Pawła II w 1992 roku. Dzięki temu opracowanie zyskuje własną wartość w porównaniu z komentarzami, które ukazywały się szczególnie licznie w pierwszych pięciu latach po promulgowaniu Kodeksu w 1983 r.

Stwierdzenie to odnosi się również do drugiej części książki, zatytułowanej „Sakrament Pokuty” (KPK. kan. 859–997), w której kolejno prezentowane są rozważania o charakterze teologicznym (boskie pochodzenie sakramentu, instytucjonalizacja pokuty, jej sądowy wymiar; s. 89–99), kwestie związane ze sprawowaniem sakramentu (ryty, miejsce; s. 101–110), szafarzem (s. 111–130), penitentem (s. 131–136), a wreszcie odpustami (s. 137–140).

Najwięcej miejsca w tej części poświęcono spowiednikom, a to z uwagi na ich szczególną odpowiedzialność, będącym sędziami i lekarzami dusz (s. 121–125), na których spoczywa obowiązek dochowania tajemnicy sakramentalnej (s. 125–128) oraz którzy winni być zawsze w pełnej dyspozycyjności posługiwania (s. 128–130).

Mówiąc o walorach opracowania trudno przemilczeć jego braki, zwłaszcza z uwagi na krąg wskazanych uprzednio odbiorców.

W komentarzu do kan. 910 par. 2 pominięte zostało pismo Kongregacji Nauki Wiary do biskupów katolickich, mówiące o niektórych problemach dotyczących szafarza Eucharystii z dnia 6 sierpnia 1983 r. (AAS 75)1983(101–109). Nie znajdziemy także odpowiedzi Papieskiej Komisji Interpretacyjnej z dnia 1 czerwca 1988 r., która na postawione jej pytanie, czy nadzwyczajny szafarz komunii św., wyznaczony według kan. 910, może wypełniać swe zadanie, kiedy w kościele obecni są kapłani, którzy nie uczestniczą w sprawowaniu Eucharystii i nie są przeszkodzeni w udzielaniu komunii św., odpowiedziała przecząco.

Komentując kan. 924, dotyczący materii Eucharystii, ks. Viani zatrzymuje się przy kwestii używanego chleba, nie daje natomiast żadnych wyjaśnień do par. 3, o stosowanym winie. Dlatego też z książki tej nie dowiemy się m.in. o stanowisku Kongregacji Nauki Wiary z dnia 29 września 1981 r., w którym dopuszcza używanie tzw. wina bezalkoholowego.

Przy zagadnieniu tajemnicy spowiedzi – obowiązku jej zachowania, jej ochrony, zakazie korzystania z wiedzy uzyskanej w czasie spowiedzi – autor wskazuje na dekret Kongregacji Nauki Wiary z 1988 r. (AAS 80)1988(1367) na temat uszanowania świętości sakramentu pokuty, cytuje nawet włoski kodeks postępowania karnego, który w art. 351 n. 1 zwalnia kapłanów katolickich od zeznań w materii poznanej w związku z wykonywaniem przez nich funkcji kapłańskich, co potwierdzone zostało w nowym konkordacie między Stolicą Apostolską i Republiką Włoską z dnia 18 lutego 1984 r. (art. 4 nr 4).

Ks. Viani pomija jednak współcześnie dyskutowaną kwestię ważności i godności sprawowania sakramentu pokuty przez telefon. Owszem, nie ma oficjalnego stanowiska Stolicy Apostolskiej w tej sprawie, ale istnieje nota Kongregacji Nauki Wiary z 15 listopada 1989 r. W odpowiedzi na zapytanie biskupa Monachium, poproszeni przez Kongregację moralści wyrazili pogląd, że spowiedź przez telefon połączona z rozgrzeszeniem może być ważnym sakramentem; nie jest jednak dozwolona poza przypadkami ekstremalnej konieczności, udzielanie bowiem sakramentu poza słowami zawiera określone obrzędowe elementy uzdalniające wiernych do przyjęcia jego owoców. Sobór Watykański II uczy, że udzielanie sakramentów powinno się odbywać przy aktywnym udziale wspólnoty i wyraził życzenie, aby obrzędy sakramentu pokuty uwzględniały również ten wymiar. Rozpowszechnienie się praktyki spowiedzi przez telefon osiągnęłoby skutek przeciwny – „prywatyzację” pojednania. Kongregacja przypomina, że w przypadkach konieczności wystarczy wzbudzenie żalu doskonałego z postanowieniem przyjęcia sakramentu, gdy tylko będzie taka możliwość.

Mimo podniesionych braków publikacja może spełnić swój cel wskazany na początku przez Wydawcę. Podkreślić też trzeba estetyczne opracowanie graficzne i sam druk wykonany w Edizioni Cantagalli. Na czwartej stronie okładki umieszczono zdjęcie „Skarbu Eucharystycznego”, strzeżonego od r. 1730 w Bazylice św. Franciszka w Sienie, w której też odbywał się wspomniany Kongres Eucharyst-

tyczny. Na pierwszej natomiast stronie znajduje się malowidło Pietro Orioli (z ok. 1400 r.) z Baptysterium św. Jana w Sienie, zatytułowane: „Chrystus umywa stopy swoim Apostołom”. Był to wybór bardzo trafny – wszak w posługiwaniu kapłańskim, szczególnie w sprawowaniu Eucharystii oraz Pokuty, przejawia się jego służebny charakter.

o. Wiesław Bar OFMConv